

PER UNA CONVIVÈNCIA LINGÜÍSTICA EN HARMONIA

Des de l'Associació d'Inspectores i Inspectors del País Valencià volem traslladar l'anàlisi normativa de l'actual situació que s'està vivint en els centres educatius i per part de la comunitat educativa.

És llarg i extens el recorregut fet per la Generalitat, i més concretament per l'Administració Educativa, per tal de protegir la recuperació i garantir l'ús normal i oficial del valencià, segons s'estableix en la Llei i Ús de l'Ensenyament del Valencià l'any 1983 al seu article primer, donat que el valencià és la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana.

L'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana estableix al seu article sisè que cal garantir el dret a conèixer i a usar les dues llengües cooficials de la Comunitat Valenciana i a rebre l'ensenyament en valencià. Així com s'estableix que s'ha d'atorgar especial protecció i respecte a la recuperació del valencià. I per què? Doncs perquè al partir d'una situació sociolingüística on no hi ha un equilibri en les dues llengües cooficials en els diferents usos de la ciutadania – ús social, administratiu i educatiu, així com tampoc en els usos familiars i privats, se'n deriven polítiques lingüístiques per a preservar la riquesa de les diferents modalitats lingüístiques de l'Estat en ser un patrimoni objecte d'especial respecte i protecció tal com es promulga a l'article tercer de la Constitució Espanyola.

És tasca de la Comunitat Valenciana assumir i exercir la competència, entre altres, del foment de la cultura, de la investigació i, en el seu cas que ho és, de l'ensenyament de la llengua, d'acord amb l'article 148 de la mateixa Carta Magna, donat que les competències en matèria d'educació van quedar transferides a la Comunitat Valenciana pel Reial decret 2093/1983.

És el Govern Valencià, i més concretament dins de la seua estructura organitzativa, la Conselleria d'Educació, Cultura, Universitats i Ocupació a qui li correspon exercir les competències d'educació, formació professional reglada, ocupacional i contínua, cultura, promoció cultural, patrimoni cultural, universitats, ciència, investigació, política lingüística, intermediació laboral, foment de l'ocupació, cooperativisme i treball, d'acord amb l'article primer del Decret 166/2014. I més concretament per mitjà de la Direcció General d'Ordenació Educativa i Política Lingüística. Aquesta mateixa Direcció General és qui ha d'exercir entre altres competències, la relacionada amb informar, proposar i, si correspon, elaborar els projectes de normes i disposicions relacionades amb la política lingüística, amb la normalització, la promoció i el foment de l'ús del valencià i la gestió del multilingüisme, i emetre informe sobre els projectes normatius de caràcter general que es relacionen i que siguen promoguts per les diverses conselleries i òrgans dependents de l'Administració de la Generalitat, segons la lletra h) al seu article desè.

En aquest cas, la convocatòria de consulta presenta greus debilitats per a un procés d'aquestes característiques, ignorant als òrgans de participació democràticament triats per a exercir l'autonomia organitzativa i de funcionament que determinen les lleis orgàniques reguladores del sistema educatiu, deixant-los fora de qualsevol opció propositiva que permetia informar i orientar a la comunitat educativa com l'expressió d'un dret que es veu restringit. La mateixa convocatòria, en el seu afany de retorçar l'expressió "llibertat" de les famílies, pot acabar fent callar les múltiples singularitats i realitats sociolingüístiques dels territoris de la Comunitat.

Des de l'espèrit de la llei a la concreció de la consulta, s'han perdut una sèrie de principis que posen en dubte l'essència de la norma. En les zones castellans-parlants se'ls limita una rica gradació d'opcions que obliguen a retrotraure's, segons el resultat, a situacions fins ara molt normalitzades i que els deixa limitats a dues opcions taxades.

La interpretació de les dades, pot comportar que circumstàncies com la dificultat en el vot, en centres d'especial dificultat, on la quantificació del vot no reflectisca la realitat sociolingüística del centre i de la zona, poden pervertir el sentit de la consulta. Davant d'aquests referents legals ens trobem en l'actual situació on es planteja sota l'eslògan de la llibertat educativa, que siguen les famílies les que expressant la seua voluntat mitjançant una consulta de la llengua base es realitza la planificació educativa. Quan han de ser les persones amb responsabilitat en matèria educativa de l'actual Govern qui han de preservar el compliment dels drets humans i marc normatiu estatal i autonòmic sota una planificació educativa rigorosa, que ha de garantir el compliment dels objectius plantejats en finalitzar els ensenyaments formals. Amb una tria de les famílies que respon a una perspectiva individual i no global, de cap manera es podrà donar resposta als requeriments globals del sistema educatiu valencià.

Des de la publicació al mes de juny de la Llei 1/2024 de llibertat educativa s'ha obert una esclatxa en la convivència dels diferents membres de la comunitat educativa que s'està evidenciant i augmentant en els darrers dies amb la publicació de l'Ordre 2/2025 per la qual s'estableix el procediment de consulta de la llengua base.

Són diverses les evidències del malestar que està suscitant entre els i les ciutadanes de la Comunitat Valenciana com són les següents:

- L'admissió a tràmit del recurs d'inconstitucionalitat promogut per 50 diputats i diputades de diferents grups parlamentaris del Congrés dels Diputats, publicat al BOE en data 27 de novembre de 2024.

- L'edicte pel qual s'anuncia al DOGV en data 4 de desembre de 2024 l'anunci de l'admissió del Pla del Tribunal Constitucional del tràmit del recurs d'inconstitucionalitat presentat al Congrés dels Diputats.

- La màxima participació de la ciutadania en el tràmit d'audiència i informació pública del projecte d'ordre per a la tria de la llengua base amb 4.145 aportacions, malgrat la coincidència del termini per tal de fer aquestes aportacions en període nadalenc, donat que es va publicar en el DOGV el 23 de desembre de 2024. I a més a més, sabent que en l'informe de valoració de les aportacions signat per la Direcció General d'Ordenació Acadèmica i Política Lingüística s'extrau que el sentit de 4.111 manifesten la voluntat que no continue la tramitació

del projecte d'ordre en els termes establerts. És a dir, que el 99,2 % d'una participació màxima es manifesta en contra.

La participació ciutadana és un element clau en la presa de decisions democràtiques. Quan una gran majoria de les aportacions rebudes expressen malestar o rebuig, és important que les autoritats consideren seriosament aquestes opinions. Això ajuda a garantir que les polítiques educatives reflectisquen les necessitats i preferències de la comunitat. La mateixa Llei 4/2023, de Participació Ciutadana i Foment de l'Associacionisme de la Comunitat Valenciana, estableix al seu article onzè que la metodologia dels processos de participació ciutadana com el que s'ha realitzat, haurà de comptar amb tècniques deliberatives i propositives mitjançant les quals s'obtindran unes conclusions resultants, que seran vinculants per a l'ens convocant si així es preveu expressament. Que els resultats seran públics i que l'ens convocant es pronunciarà sobre els aspectes que incideixen en la seua actuació i sobre els compromisos que, si s'escau, assumisca en conseqüència.

L'informe de valoració de les 4.145 aportacions conclou que la realització de la consulta prevista en el projecte d'ordre sotmés a audiència i informació pública constitueix una obligació legal que ha de dur-se a terme amb caràcter previ a la implantació del títol I de la Llei 1/2024, i que es desestimen les 4.111 aportacions que manifesten la no continuïtat del procés de consulta.

La situació prèvia a la publicació de la Llei de Llibertat Educativa ja va suscitar la realització i difusió d'observacions i d'informes en contra de la mateixa com varen ser el de l'Acadèmia de la Llengua Valenciana i el de la Universitat de València, respectivament.

Cal recordar que l'Acadèmia Valenciana de la Llengua és la institució normativa de l'idioma del valencià, segons l'article sisè de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana. I és a l'article 41 on es determina que l'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL), institució de la Generalitat de caràcter públic, té per funció determinar i elaborar, si escau, la normativa lingüística de l'idioma valencià, i que aquesta normativa és aplicable obligatòria a totes les administracions públiques de la Comunitat Valenciana.

En el document d'observacions realitzat per l'AVL s'argumenta la impossibilitat de poder realitzar i traslladar al Govern Valencià l'informe d'aquesta institució donat que la fórmula emprada per les Corts Valencianes va ser la de proposició de llei per la via d'urgència, fet que va impossibilitar la interlocució entre l'AVL i el Govern Valencià. Així que, en l'exercici de les competències d'aquesta institució d'acord a la Llei 7/1998 van vore oportú fer públiques unes observacions a la normativa que s'estava tramitant, donat que al seu article setè es determinen les seues competències que entre altres són determinar la normativa oficial del valencià en tots els seus aspectes i vetlar per a l'ús normal del valencià. Aquestes observacions conclouen que l'AVL expressa la seua gran preocupació per la situació d'inferioritat en què queda el valencià amb aquesta llei de llibertat educativa del contingut del qual manifesta la seua discrepància.

L'informe extens que va emetre la Universitat de València en abril del 2024 conclou que en vista des de la triple perspectiva sociolingüística, pedagògica i jurídica, la llei de llibertat educativa constitueix un clar retrocés quant a l'ordenament de l'educació plurilingüe. És una

norma innecessària, discriminatòria i recessiva, que trenca el consens conformat en la LUEV al llarg de 40 anys.

La ciutadania actual està en una situació de confrontament que abans no existia en aquests termes. Evidències d'aquesta situació són la creació de la "Plataforma por la Libertad lingüística en Educación", i la creació de la "Plataforma de Famílies pel Valencià" que mantenen a la societat valenciana dividida.

L'ensenyament del valencià és molt més que l'estudi de la llengua pròpia, és el coneixement del patrimoni cultural del nostre territori amb trets identificadors establerts en el marc legal.

L'escola és una institució per excel·lència compensadora de les desigualtats, així doncs cal garantir l'especial protecció i garantia de l'ús normal del valencià en aquesta. És a l'article 121.2 bis de la LOMLOE on s'arregla que "Els centres adoptaran les mesures necessàries per a compensar les mancances que pogueren existir en la competència en comunicació lingüística, en llengua castellana i, si escau, en les llengües cooficials, prenent com a referència l'anàlisi realitzada prèviament i incloent aquesta anàlisi i aquestes mesures en el seu projecte educatiu. Les Administracions educatives adoptaran les iniciatives necessàries per a facilitar als centres l'aplicació d'aquestes mesures."

En els projectes educatius dels centres educatius s'estableixen les senyes d'identitat on es preserva la defensa d'un ensenyament en i del valencià, i aquelles actuacions de millora que cal impulsar d'acord al context concret d'aquest. Per tant, qualsevol actuació que facilite la difusió i el coneixement del què implica l'ensenyament del valencià i la seua protecció va alineant-se amb el marc legal estatal i autonòmic, així com ajuda a preservar la vinculació de les famílies amb allò que s'estableix i s'aprova en el màxim òrgan de participació de la comunitat educativa que és el consell escolar dels centres, tal com es preveu als articles 119 i 120 de la LOMLOE.

És així, com ADIDE-PV, com associació d'inspectores i inspectors del País Valencià, promulga el dret a la informació dels projectes educatius dels centres, promulga el dret a la participació dels membres de la comunitat educativa en els diferents òrgans establerts com són consells escolars de centre, consells escolars municipals, per mitjà de les associacions de pares i mares, i d'associacions d'alumnat. Així com recordem que al mes d'abril de 2024 des d'ADIDE-PV es va emetre un comunicat de crítica envers la Llei de Llibertat Educativa, i que amb aquest comunicat actual volem expressar el rebuig a la realització de la consulta de la llengua base per evidenciar que és objecte de malestar en la convivència lingüística de la comunitat educativa, i per no preservar la protecció del valencià.

La informació proporcionada en l'Ordre 2/2025, pateix d'elements bàsics que han de regir una consulta ciutadana i per mitjans telemàtics, sota els principis de la transparència i del bon govern. No descriu totes les possibles conseqüències de la consulta per als qui participen, la informació sobre el procés incompleix el deure de ser clara i accessible per a tots els participants, assegurant que totes les etapes del procés siguen visibles i comprensibles, segons estableix la Llei 39/2015, del Procediment Administratiu Comú de les administracions públiques, en el seu article 14.3 o el Reglament General de Protecció de Dades (RGPD), article 5.

L'òrgan convocant no ha tingut en compte les objeccions que la mateixa societat civil li ha realitzat. És més, les ha menyspreades produint un efecte polaritzant, trencant el principi que el procés de consulta ha de ser dut a terme de manera objectiva, sense influències indegudes o conflictes d'interès, garantint que totes les decisions es prenguen de manera justa, tal com estableix la Llei 40/2015, de Règim Jurídic del Sector Públic, en el seu article 3, o la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea, en el seu article 41.

En mantindre's l'òrgan convocant com a gestor, supervisor i administrador del resultat de la consulta, menysprea mantindre alts estàndards ètics en la gestió del procés, no assegurant l'honestetat, ni la responsabilitat, ni l'adherència a principis ètics en totes les accions, ja que no està prevista una auditoria de procés, ni verificació independent, tal com l'obliga a l'administració el Reglament General de Protecció de Dades (RGPD), en els seus articles 35 i 37. Pel que el procés genera dubtes respecte de ser predictable i de confiança, segons la Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea, article 41. La qual cosa hauria de ser d'especial observança, més quan el resultat afecta un gran col·lectiu en l'exercici del dret fonamental a l'educació.

No s'observa que s'haja pensat en l'assegurament que totes les persones participants, independentment de les seues capacitats o situació, puguen participar de manera equitativa en el procés, ja que no consta la previsió sobre proporcionar alternatives per a aquelles persones sense accés a la tecnologia o amb barreres lingüístiques, tal com estableix la Llei 39/2015, article 14.

Despatxa la protecció de dades amb una fórmula genèrica, quan hauria d'haver fet menció explícitament a les avaluacions d'impacte de protecció de dades, o el recurs davant una persona delegada de protecció de dades, la qual cosa és crucial per a assegurar la integritat en el tractament de dades personals. Tampoc està correctament garantit que el tractament de les dades personals dels participants, en realitzar una innecessària exposició pública en els taulers d'anuncis dels centres educatius, quan disposen d'altres mitjans per a verificar les dades de manera segura i confidencial, complint amb les normatives de protecció de dades, en particular el Reglament General de Protecció de Dades (RGPD), en els seus articles 5, 13 i 14.